

Tony Foucard – ornitolog, mykolog, lichenolog

OLOF SJÖBERG

Tony Foucard avled den 4 april 2008, 71 år gammal, efter en längre tids sjukdom.

Han tillhörde det äldre gardet inom Uppsalas fågelskådarkretsar. Redan som barn blev han intresserad av fåglar, då hans morbror förbarmade sig över grabben och tog honom med på en morgonexcursion för att förevisa traktens vanligare fåglar – då grundlades ett naturintresse, som höll i sig livet ut. Att det var länge sedan han började skåda fågel förstår man av att han under sin uppväxt i Älvkarleby hade häckande vitryggig hackspett på tomten – en omöjlig dröm för nutida ornitologer.

Efter läkarstudier och praktik i Sundsvall kom Tony så småningom till Uppsala. Här arbetade han som barnallergolog och blev kanske den ledande i Sverige inom detta område.

TONY VAR TIDIGT med i Upplands Ornitologiska Förening eller Uppsala läns Ornitologiska Förening, som den hette på den tiden, och var bland annat revisor under en period.

Tony var en mycket god och kritisk ornitolog, men så hade han också varit med redan innan den moderna ornitologin med högpresterande kikare växte fram. Hans första tubkikare var en rak kikare utan prismor. Detta medförde att bilden blev upp-och-ner och höger-till-vänstervänd. Så när fåglarna flög åt vänster i tuben så gällde det att föra kikaren åt höger för att inte tappa bort dem. Och så flög de precis som kråkorna i Tierp alltid upp-och-ner. Sådant ger träning! Så småningom införskaffade han dock en bly-Kowa tubkikare och Kowa 10x50 handkikare, som han höll fast vid i många år – långt efter det att yngsta tonåring införskaffat lyxpjäser som Zeiss, Leica och Swarovski.

Hans stora intresse inom skådandet var dock inte att kryssa arter. I stället var han en mycket idog inventerare, vilket passade hans intresse för systematik och ordning ypperligt.

Redan från starten gick han med i programmet för revirkartering för att så småningom övergå till punktinventeringar sommar och vinter. Under många år hade han hela fem rutter på gång i trakten av Vänge, varav en inventerades inte bara en gång per år utan varje månad.

I själva verket var han kanske den ”privat-inventerare” i Sverige som hade den längsta obrutna serien av inventeringar. Förutom rapporterna till Zooekologen i Lund kunde han tack vare sitt systematiska arbetssätt utnyttja resultaten av sina inventeringar för olika artiklar, exempelvis om variationen av arter och antal vid inventeringar under olika tider av året. En annan originell infallsvinkel hade han när han så småningom märkte att hörseln med åldern blev allt sämre. Det första tecknet på detta var att fåglar med högfrekventa läten som kungsfågel, mesar och grå flugsnappare minskade. Som den vetenskapligt skolade person han var gav han inte upp utan genomförde en studie när han inventerade med och utan hörapparat. Och se, med hörapparat ökade åter kungsfågeln drastiskt inom området! Studien blev så småningom publicerad i en vetenskaplig fågeltidskrift.

Han hade också ett genuint historiskt intresse, som bland annat resulterade i flera artiklar i Fåglar i Uppland. Där har han till exempel skrivit om upphovsmännen bakom olika fågelnamn och om Linné som ornitolog.

UNDER SENARE ÅR vidgades Tonys horisont utöver Sveriges gränser. Han blev en flitig resenär med AviFauna och kom upp i ett icke föraktligt antal på 1800 arter på sin världslista. Med sina stora kunskaper och goda minne kunde han under dessa resor ofta underhålla sina medresenärer på kvällarna med olika tävlingar, i vilka diverse fågelkunskaper testades.

Men själva kryssandet var aldrig en huvud-

sak för Tony – det viktigaste var att lära sig något nytt. Antalet kryss var mer en lyckosam biföljd av detta och att dra 20 mil för en raritet var honom fjärran. Således dröjde det många, många år innan han sprängde 300-vallen. Som ett kuriosum kan nämnas att tamduva blev art nummer 300 (principiella skäl avhöll honom länge från att kryssa denna).

Även Tony kunde dock hemfalla åt kryssandets glädje. Det var i samband med de resor till Öland som Tony tillsammans med undertecknad, Bernt Axelsson, Per-Henrik Lindblom, Jan Stålhammar och Ove Engkvist företog i de i skådarsammanhang "heliga" veckorna 22 och 42 (alternativt 41). Då var tempot stenhårt – ett dagsschema på Öland innebar purning kl. 3 och sedan skådning hela dagen avslutat med en kvällspromenad innan man stupade i söng vid 24-tiden. Och Tony var den drivande. Han hade nämligen en egenskap som för en skådare är viktigare än både skarp syn och god hörsel – han behövde nästan ingen sömn. Han vaknade alltid pigg och nyter före väckarklockan medan vi andra – mer normalt funtade människor – inget högre önskade än att vända oss på andra sidan och somna om. Och under dessa förlängda skådarhelger räknades varenda art – gråsparven var lika mycket värd som skrikörnen. Dessa resor var höjdpunkter under året för oss alla – i synnerhet när den från början magra menyn på korv och spagetti nedsköljt med vatten i tält med åren utvecklades till riktiga festmåltider – tre rätter och därtill viner på Ottenby vandrarhem.

TONYS NATURINTRESSE OMFATTADE dock inte bara fåglar. Han var även en duktig botaniker – speciellt ägnade han sig åt svampar och lavar. Även här var systematiken viktig – han var en sådan mykolog, för vilken sporens utseende är viktigare än antalet stjärnor på smaskalan. Han var också drivande inom styrelsen för Uppsala svampklubb och ledde åtskilliga svampexkursioner.

Hans främsta intresse blev dock med tiden lavar. Han utvecklades från en glad amatör till en av de ledande experterna i Sverige. 1990 sedan skrev han en fälthandbok om skorp-

lavar, Svenska skorplavar och svampar som växer på dem, som blivit ett standardverk.

Skorplavar är ett speciellt kvistigt område inom läran om lavar – lichenologi. De växer som ett skal på jord, stenar eller trädstammar. Ofta skiljer sig olika arter från varandra på någon detalj som den kemiska sammansättningen eller storlek och form på sporena. Men denna typ av arbete passade Tonys systematiska sinne utomordentligt och ivrigt studerade han samlingarna på Institutionen för systematisk botanik. Han kunde ofta korrigera felaktiga bestämningar och fick även prover från andra universitet för undersökning. Även under fågelexkursionerna till Öland tittade lavintresset fram. När vi andra tog en välbehövlig tupplur på eftermiddagen, ägnade sig Tony åt Alvarets speciella kalkberoende lavar.

HANS KUNSKAPER OM svampar och lavar kom även till nytta när han tillsammans med Lars-Thure Nordin vid Länsstyrelsen på senare år inventerade värdefulla skogsområden i norra Uppland. På så sätt fick han också återuppleva sin barndoms marker.

2004 insjuknade Tony i den sjukdom som så småningom tog hans liv. Trots tidvis svåra smärtor och intensiv behandling försökte han leva ett så normalt liv som möjligt in i det sista.

Han fortsatte att följa med på våra Ölandsresor, även när krafterna avtog. Det sista året blev det kanske inte lika långa promenader som tidigare men entusiasmen för fåglarna, lyckan över naturens under och glädjen i samvaron med kamraterna var densamma.

En fantastiskt duktig och allround naturmänniska och god kamrat har nu gått ur tiden.

Vi fågelskådarevänner kommer att sakna honom oerhört och han lämnar även ett stort tomrum efter sig bland alla dem som sysslar med svampar och lavar.